

Jätteloka (jättefloka)

Identifiering

Jättelokans fröplantor påminner om lönnblad.

Kuva: ELY-keskus

En 2-3-årig planta har stora, flikiga blad med grov- eller vasstandad kant. Stjälkarna är nedtill rödfläckiga eller helt röda.

Foton: NTM-centralen

Jättelokan blommar ofta under sitt tredje levnadsår. Blomställningen sitter i toppen av blomstjälken, ofta på 3-4 meters höjd.

Foto: NTM-centralen

Varför bör man bekämpa jättelokor?

Hälsorisk

- Jättelokans växtsaft orsakar i kombination med solljus brännskadeliknande sår på huden.
 - Tvätta bort växtsaften med vatten och tvål så snabbt som möjligt efter att du blivit utsatt för den.

De brännskadeliknande såren som orsakas av jättelokans växtsaft läker långsamt. Skador kan undvikas genom att tvätta av växtsaft som hamnat på huden. Efteråt är det skäl att skydda huden från solljus under en vecka.

Foto: NTM-centralen

Övrigt

- Jättelokan försämrar mångfalden i naturen och landskapet, eftersom den sprider sig fort och bildar täta bestånd där det inte finns utrymme för några andra växter.
- Den sänker fastigheters värde.
- Den kan försvåra rekreation, t.ex. fiske på stränder.
- Ju längre spridningen har fortgått desto svårare är den att bekämpa.
- Naturvårdslagen (NvL 43§) förbjuder spridningen av främmande arter i naturen om det finns risk att de etablerar sig.

Hur kan man bekämpa jättelokor?

Små fröplantor

- Små fröplantor kan dras upp för hand om marken är mjuk. Om marken är hård eller det finns väldigt mycket plantor kan de besprutas med glyfosat.
 - Glyfosatlösningen kan vara mildare än en som är avsedd för bekämpning av större plantor.
- Plantorna och i synnerhet deras rötter bör förstöras genom att man låter dem torka eller bränner dem.
- Skyddsutrustning: handskar som skydd för händerna. Det är också bra att skydda handlederna.

Större jättelokor

Grävning

- Skyddsutrustning: kläder som täcker kroppen och huvudet samt handskar.
- Plantan grävs upp med rötterna.
 - Det är tillräckligt om största delen av roten kommer med.
- Rötterna får torka eller bränns.
- Rötterna kan torkas genom att man lägger dem mot en trädgren eller lyfter dem på en sten. Om marken är torr kan de lämnas att ligga. Man kan för säkerhets skull hacka plantan och roten i mindre delar med spaden.
- Grävning är en utmärkt metod för att avlägsna små bestånd eller enstaka växter.

Fullvuxna jättelokor har imponerande rötter.

Foto: NTM-centralen

Täckning

- passar för väl avgränsade bestånd
- effektivt
- Beståndet täcks med svart plast som inte släpper igenom vatten eller ljus. Kanterna förankras i marken så att den hålls kvar minst två år. Så kallad jordgubbsplast eller grön presenning duger inte för täckning.

Täckplasten ska hållas på plats två år och helst bestå av ett enda stycke så att jättelokorna inte kommer upp i skarvarna. Om man behöver flera stycken kan skarvarna tejpas med aumatejp.

Foto: NTM-centralen

Bete

- Jättelokor som inte hunnit bli så stora kan betas av nötkreatur, getter och får.
- Betet bör inledas i mitten av maj och fortgå hela sommaren.
- Betetrycket skall vara tillräckligt högt.

Bekämpning av jätteloka genom bete lyckas bäst om betet inleds tillräckligt tidigt på våren innan bladen har hunnit växa sig stora.

Foto: NTM-centralen

Insamling av blomställningar

- Skyddsutrustning: handskar. Det är också bra att skydda handlederna.
- Passar om det finns ett fåtal blommande individer eller om man inte vill använda bekämpningsmedel.
- Passar inte där t.ex. barn rör sig eftersom stjälkarna och bladen står kvar hela sommaren.
- Om insamlingen utförs vid rätt tidpunkt räcker det som enda bekämpningsmetod, men det kräver att man är noggrann.
- Den rätta tidpunkten att samla in blomställningarna är när huvudblomman har vissnat och gröna frön börjat bildas. Sidoblomställningarna är då oftast ännu i blom. Fröna får inte bli bruna för då faller de lätt till marken.
- Tänk på att blomman ibland finns ovanligt lågt nere, till och med vid roten av växten.
- Jättelokan reagerar ofta på förlusten av blommor med att bilda en ny blomma som ofta kommer långt nere, var observant på detta!
- Blomställningarna som kapats kan lämnas på marken att torka, men fröna måste tas om hand och brännas eller läggas med brännbart avfall (ei bioavfall!). Fröna kan också grävas ner djupt på ett säkert ställe eller täckas med svart plast.

När fröna börjar bli bruna klipper man ner dem i en sopsäck och förstörs. Den här blomställningen skulle gärna få utvecklas lite till innan man klipper bort den.

Foto: NTM-centralen

Kemisk bekämpning med glyfosat

- Skyddsutrustning: gummistövlar, heltäckande kläder t.ex. regnkläder, kemikaliebeständiga handskar, huvudbonad, skyddsglasögon, andningsskydd
- Bekämpningsmedlet sprutas jämnt över hela beståndet.
- Medlet sprutas på bladen, stjälken och blomman, inte in i en kapad stjälk
- En noggrannare anvisning om användningen av glyfosat finns i en skild bilaga.

Kom ihåg att skydda dig när du använder bekämpningsmedel.

Foto: NTM-centralen

Källor:

Ikonen, I, Kekki, M. och Räikkönen, N. 2009: Jättiputki ja kurttuuruusu kuriin Lounais-Suomessa. Sydvästra Finlands miljöcentral. Sydvästra Finlands miljöcentralers rapporter 15/2009

Mikkonen, T. och Hokkanen T.J. 2007: Jättiputki, biologia ja torjunta. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus, Kainuun ympäristökeskus ja Ystävyyden puiston tutkimuskeskus.

Räikkönen, N. 2013: Vieraslajien torjunta Lounais-Suomessa, hyvät käytännöt. NTM-centralen i Egentliga Finland. Rapporter 63/2013

Broschyren har gjorts inom projektet VIKURI (2010-2014).

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen